

Бордун О.Ю.,

к.г.н., доцент кафедри туризму

Львівський національний

університет

імені Івана Франка

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ ТА СТІЙКОГО РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ МІСТА ЛЬВОВА: МОЖЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ

Розвиток туризму є дуже важливим та вигідним економічним стимулом процвітання міст – осередків туризму. Об'єкти туристського інтересу – визначні пам'ятки, природні об'єкти і природно-кліматичні зони, соціально-культурні об'єкти показу тощо, які спроможні задовольняти потреби туриста під час туристичної поїздки або подорожі й споживанні туристичних послуг або туристичного продукту. Щороку туризм стає все більш вагомою статтею доходів міст у всьому світі, і Львів не є винятком. Збільшення кількості туристів на вулицях Львова можна помітити «неозброєним оком». Про це також свідчать розповіді готельєрів, рестораторів та представників влади. На рівні держави ведеться облік іноземних відвідувачів завдяки даним прикордонної служби, але точної статистики для міст не існує, тим більше, що внутрішній туризм взагалі не обліковується. В західних країнах кількість туристів в містах обліковується за даними наповненості готелів, а також за даними галузевих туристичних об'єднань, які подають анонімні звіти щодо чисельності туристів. Точність офіційних даних по готелях в Україні викликає сумніви, адже підприємці використовують різні способи мінімізації оподаткування і статистичні звіти демонструють рівень наповненості, який не може забезпечити навіть мінімальну рентабельність. Проте, навіть з таким застереженням, Львів не може приховати значних темпів збільшення туристів, що за останніми оприлюдненими становить 2,6 млн. туристів за 2017 рік.

Що ж стосується середніх витрат, які здійснюють туристи в Львові, то цей показник зменшився з 411 дол. США в 2010 р. до 350 дол. США в 2017 р., проте виросла загальна кількість туристів. Якщо використати середні значення діапазонів, то дохід від усіх туристів у 2010 р. становив приблизно 320,5 млн. дол., а в 2011 р. – 462 млн. дол. США і нарешті 615 млн. дол. США – в 2017 р. Саме таку суму доходів від туристів

отримали підприємства туристичного сектору (готелі, ресторани, крамниці, туристичні агенції, виробники сувенірної продукції, музеї, театри, галереї, екскурсійні бюро та ін.).

Одним з найважливіших напрямів розвитку туризму є управління туристичними потоками з метою більш рівномірного розподілу їх в часі та просторі для ефективного завантаження туристичних підприємств. Це особливо важливо в періоди масових оплачуваних відпусток, шкільних канікул, а також внаслідок впливу сезонності.

Шкода навколишньому середовищу є прямо пропорційною збільшенню обсягів національного та міжнародного туризму. Проблема так званої «надлишкової концентрації» у популярних туристичних DESTINATIONАХ вже нині викликає стурбованість у багатьох країнах світу.

У цьому зв'язку набуває виключної важливості необхідність дослідження та подальшого регулювання туристичних потоків та планування пропускної спроможності окремих унікальних регіонів та туристичних об'єктів, території яких обмежені або не в змозі приймати велику кількість туристів, так як це призводить до самознищення розвитку туризму.

Концепція самознищення розвитку туризму пов'язана з негативною зміною територій, масово відвідуваних туристами, що здійснюється внаслідок проведення масових туристично-рекреаційних занять.

Території масового освоєння туристами зазнають змін, які відбуваються впродовж чотирьох етапів їх освоєння.

На першому етапі нову туристичну місцевість спочатку відвідують нечисленні групи, зазвичай найзаможніші туристи, котрі своїми заняттями майже не впливають на зміну середовища перебування, хоча, з економічного погляду, сприяють накопиченню первинного капіталу в місцевого населення, що зацікавлює підприємливих людей до розширення туристичної діяльності.

На другому етапі освоєння туристичних територій відбувається подальший розвиток на них господарюючих суб'єктів та мереж, насамперед, збільшення закладів розміщення і, чи не найголовніше – здешевлення вартості перебування. Це зумовлює зростання потоків туристів середнього достатку. Збільшується не лише кількість туристів, а й навантаження на туристично-рекреаційні території та сформовану інфраструктуру. З наведених статистичних даних саме на цьому етапі знаходиться територія міста Львова.

Пік популярності настає під час третього етапу освоєння. Він супроводжується масовим і неконтрольованим зростанням туристичних потоків, що призводить до погіршення стану таких територій і перевантаження відповідної інфраструктури.

Збільшується не лише кількість туристів, а й навантаження на туристичні, рекреаційні території, громадські простори та сформовану інфраструктуру.

Четвертий етап освоєння території засвідчує деградацію ресурсної бази розвитку туризму і спричиняє зменшення напливу відпочиваючих, погіршення стану території, зниження життєвого рівня, а відтак - занепад туристичної діяльності.

Отже, неконтрольований розвиток туризму посилює його антропогенний тиск на території, призводить до самознищення туризму, де про подальший розвиток не може бути й мови. Надмірне скупчення туристів може негативно впливати на мораль та поведінку і самих туристів, і місцевого населення.

Незаконні будівельні роботи, руйнування старих будівель, намагання інвесторів збудувати готель, ресторан, крамницю лише у історичному центрі міста нищать його автентичність.

Кількість туристів не можна регулювати, але кількість фестивалів, крамниць, ресторанів, готелів, які їх приваблюють – можна. Необхідно також визначити зони міста, у яких будуть діяти правила та обмеження.

Регулювання повинно бути ліберальним: не забороняти, а створювати умови для ведення туристичного бізнесу як в центрі міста, так і за його межами. Львів уже є в ситуації, коли необхідно розподіляти туристичні потоки. Надмірна кількість туристів витісняє мешканців з центру міста і це загрожує втратою туристичної привабливості Львова.

Вирішити проблему надлишкового туристичного навантаження можливо на підставі застосування положень, засад та методів новітнього науково практичного напрямку – логістики туризму, зокрема моделі стійкого розвитку туризму.

Стійкий туризм (англ. Sustainable tourism) – сучасна концепція розвитку туризму, що ґрунтується на принципах концепції стійкого розвитку. Це туризм, що задовольняє всі наявні потреби, але при цьому розвивається таким чином, щоб забезпечити аналогічними можливостями майбутні покоління.

Принципи стійкого туризму:

- контрольоване використання технологій туристичного обслуговування, передусім автотранспорту, енергії, питної води тощо;
- соціальна справедливість щодо місцевих громад, тобто прибуток та інші блага від туризму мають розподілятися на паритетних засадах, з урахуванням інтересів місцевого населення, а не переходити до іноземних інвесторів і національної еліти;
- естетична гармонія туристичного природокористування, яка полягає у тому, що туристична діяльність та інфраструктура повинні органічно вливатися в історично сформоване середовище і зберігати унікальну своєрідність кожної місцевості.

У великих містах, соціально-орієнтованих на розвиток туризму, як от наприклад у Львові, необхідно започаткувати систему постійного моніторингу туристичного навантаження. Для цього потрібна робота спеціальної служби (відділу), яка би вивчала стан справ у дестинації з точки зору перспектив розвитку туризму із залученням фахівців, в тому числі науковців. Ця служба також має доповнювати статистичні дані проведенням власних маркетингових досліджень у сфері туризму дестинації з метою оцінки можливостей та прихованих резервів розвитку останньої, виявлення потреб та можливостей туристів, аналізу перспектив розвитку окремих видів туризму, визначення нових об'єктів, що зацікавлять туристів, тощо.

Така інформація допоможе точно встановити рівень допустимого туристичного навантаження на туристичну дестинацію та її об'єкти з боку туристів, а це дозволить своєю чергою:

- забезпечити раціональне та стале функціонування дестинації, а також запобігання негативним, проблемним ситуаціям для життєдіяльності місцевого соціуму (наприклад, загострення транспортної ситуації в місті тощо);
- запропонувати якісний туристичний продукт, що забезпечить максимальний ступінь комфорту під час перебування туристів у дестинації та надасть можливість вільного доступу до об'єктів туристичного інтересу;
- знизити негативні наслідки впливу туризму на культуру, наприклад, на її надмірну комерціалізацію,
- поліпшити міжособові взаємовідносини місцевого населення та туристів.

Отже, перебуваючи сьогодні на стадії бурхливого розвитку туризму міста, ми повинні планувати, оптимізувати та керувати існуючими туристичними потоками з метою збереження туристичного потенціалу Львова для наступних поколінь.

Список літературних джерел

1. Сайт Львівської міської ради. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: city-adm.lviv.ua/lmrdownloads/Zvit_LTO_2017_loading.pdf Підсумки 2017. – Львівський туристичний офіс.
2. Інститут міста [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.city-institute.org/index.php?option=com_content&view=article&id=131&Itemid=185. – Роль туризму в економіці Львова
3. Сайт Львівської міської ради [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://city-adm.lviv.ua/adm/economy/strategija>. – Стратегія економічної конкурентоспроможності.
4. Інститут міста [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://city-institute.org/index.php?option=com_content&view=article&id=227&Itemid=107. – Комплексна стратегія розвитку Львова 2012-2025

Вінська О.Й.,

к.е.н., доцент,

Токар В.В.,

д.е.н., професор,

ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ЖІНКИ-ПІДПРИЄМЦІ ЯК ДРАЙВЕРИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ СУЧАСНОГО МІСТА

Сучасний розвиток глобальної економіки характеризується стрімкою урбанізацією й бурхливим розвитком мегаполісів. Усе більша частка населення світу прагне залишити життя в провінційних регіонах та перебраться до міст, які можуть запропонувати великий вибір робочих місць, розвинену соціальну інфраструктуру та можливість урізноманітнити